

**Pregó de Santa Tecla 1988,
per Pau Faner i Coll**

PREGÓ

L'HOME DE PEDRA

El mar, amics de Tarragona, ens agermana. Jo he vist sortir l'estol d'Alfons el Liberal d'aquestes aigües, daurades per l'amorositat infinita del sol sobre les petites ones, cap a la conquesta de Menorca, l'any 1286. Veles llatines, dreçades com espases, nevades de llum, fitoraven el cel des d'un centenar de naus proveïdes amb tota la riquesa d'aquesta terra amable, quitrà, cànem, espart, fustes dels boscs riallers de la riba, l'aire de l'Alt i del Baix Camp, sang feréstega de mariners arriscats, coratjosos i feiners, com és fama que hi ha hagut sempre en aquest verger, aquest racó del paradís. Jo sóc, vet-ho aquí, un home de pedra. Ja era aquí, damunt les penyes, allà on moren els dolços pinars de la vorera, quan Alfons trià el port de Salou com a punt d'embarcament del seu exèrcit. Era aquí abans que es fundàs la bimil·lenària ciutat de Tarragona. Aquí, arrapat a la plana vermellosa, ensumant, àvid, la flor minsa dels ametllers, quan els matins de febrer em glaçaven fins al moll dels ossos; la flaire vivificadora de la garriga, l'aire salobre de la vorera, tot de platges enrandades de sorra blanca com a sucre, sota la llum màgica, diamantina, filtrada pel vent de mestral. Quan Marcial parlava de Bilbilis, quan Plini escrivia allò de *Tarraco Scipionum opus*, quan Juli Cèsar us anomenava *Colonia Ivlia Urbs Triumphalis Tarraco* i n'encunyava monedes. Molt abans d'aquesta festívola commemoració de Santa Tecla, que m'ha portat altre cop entre vosaltres.

La meva ànima de pedra, rosegada pel temps i els elements, com les construccions ciclòpies que us emmurallaven, solcada pel desig de viure, torna a glatir sota el meu pit. Jo era un vailet del Priorat, un que gaudia l'existència primitiva entre oliveres i vinyes de floració gairebé

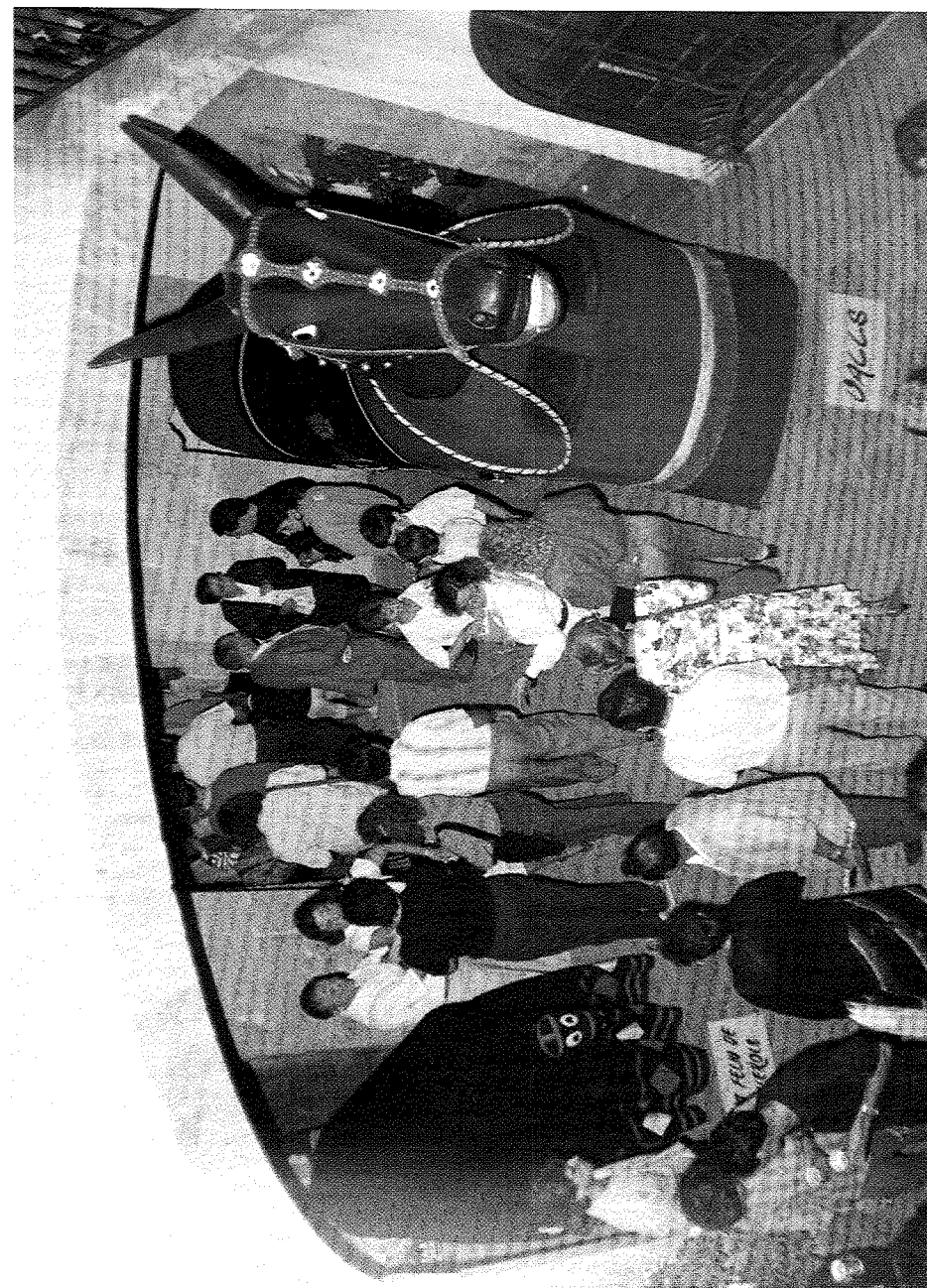
espontània. M'adormia sota la blavor minvant del cel en primavera i damunt la verdor esponerosa que em bressolava, amic de les bestioles, de la terra fèrtil, dels pagesos taujans, bo de tastar l'essència aspriva que els licorells ja donaven al vi amb el qual a voltes em regalava. La vida era amable, apaivagada, sense sobresalts, com el suau balanceig de les branques dels avellaners, que xiulaven cançonetes remotes amb el ventet del capvespre i imitaven les xerimies dels cabrers mitològics. Vaig créixer somiant aventures, mentre la vila que esdevindria imperial es poblava d'edificis augusts, regida per codis estrictes, enllà de la riba del Francolí, on jo de nits m'emmirallava i parlava amb la faç rodona de la lluna, que ornava les meves tendres fantasies. Em vaig fer un home alt i cepat, de cabell llis i nas aguilenc, que a voltes arribava fins a les fortificacions i fins hi tenia entrada, gràcies a un capità de la tropa que en un altre temps havia menjat del meu sarró vegetal i compartit la meva salvatgia. Em passejava pel fòrum abillat com un ciutadà important, fill d'aquell poble intel·ligent i lluitador que ja posseïa el món. La meva capa s'inflava amb el vent i esdevenia unes ales fastuoses, com les de l'àguila, per sobrevolar la muralla ingent, inabastable, com una corona d'or, dels millors dies d'esplendor. Entrava per les finestres obertes als casals més rics, i assistia, impune, al bany perfumat dels peus marmoris, els llargs cabells vessant amb l'aigua de la font que hi havia al pati, d'una donzella de casa bona, una que em tenia el cor pres i l'ànima encesa, esplendent, com quan el migdia es mira en la ferradura de l'arc de Berà. Compartia les desfilades militars, enlluernat pel somriure de la meva dama, la meravella d'aquells dos clotets que se li formaven a les galtes, on jo crec que hi hauria cabut tot el mar que, com una capa blavenca, es perllongava amfiteatre enllà, els dies de gresca festiva. M'asseia amb ella a les grades, o li feia ofrena del meu braç, quan s'estremia per la bravura dels jocs a l'arena, cavalls que saltaven fogueres, crineres ardents, mans armades de força i intrepidesa. La meva dama era una joveneta eterna, perquè posseïa la frescor de l'aigua als seus ulls blaus, el prodigi del cristall de l'aire a les seves dents, la fortalesa de les estàtues a les seves carns. I jo era un patrici empeltat d'aquesta terra, posseït de la seva noblesa.

Vaig festejar-la damunt la cabellera insinuant, transparent, que vessava per damunt l'aqüeducte que anomeneu Pont del Diable. Vaig encaçar-la pels racons del circ, per les volutes dels capitells, per la columna funerària de la Torre dels Escipions, puix que el meu amor era fet de mar i cel, escalfat arran del camp i ensalivat pel ventet salobre de la platja, i no coneixia límits. Vaig acaronar-la fugaçment, just un frec

impalpable, mentre cavalcava per la Via Augusta, o quan ens deturàvem al temple de Júpiter o al de Minerva, i em mirava de reüll, burleta, enamorada també, però amb gran dissimul. Sé que m'estimes, li deia amb la mirada encesa, i com més li ho deia més bufó, i també irònic, era el seu esguard. I tenia, tanmateix, l'aparença tranquil·la, la mirada buida del cap de Minerva, i segons com et fitava et penetrava gradualment, com els ulls de mosaic del cap de la Medusa. Era, ja ho he dit, immutable, per damunt el declinar dels temps, com la meva ànsia de viure. Era la meva Clàudia, i jo era el seu pageset disfressat, arrelat a la terra i amb el nom agafat de la ciutat. Ens cercàvem, i quan érem junts, velàvem la nostra alegria. Ens atrèiem i defugíem com a pols oposats i tanmateix afins de la natura; ella era Roma i jo Tàrraco. I quan finalment ens assèiem a una balconada famosa, albirant la mar que ella anomenava seva, "nostra", i el camp agrest on jo m'havia criat, ens amanyagàvem d'amagatotis de senyors i esclaus, i ens confoníem en una única, idèntica abraçada. Llavors sí que érem feliços.

Van morir els nostres pares, i els fills dels nostres pares, però nosaltres vàrem restar idèntics, invariables per gràcia de l'amor, tot just un poc gratada i bruta la nostra coberta de pedra. Entre la foscor de les edats mitjanes varen separar la nostra abraçada marmòria, ens allunyaren l'un de l'altre. Això s'esdevenia sovint: les pedres sublimes dels edificis romans anaven a formar part de cases i esglésies, com si tota profanació fos possible, com si les nostres ànimes poguessin esbocinar-se fins a l'infinit i nosaltres no hi haguéssim de patir gens ni mica. La nostra parentela pètria s'escampà pel Palau del Rei, per la necròpoli de Sant Fructuós, per esglésies ben bé admirables; lloses, sarcòfags, la nina d'ivori amb la qual jugaven les germanes de la meva Clàudia, rajoles, marbres, capitells, cantons espargits en una mescla indestriable. Eren temps llòbrecs, anònims, com els cents de mestres i artesans que construïren la catedral, fent-ne una curiosa joia d'estil entre romànic i gòtic. Allí vaig quedar-me algun temps, separat de la meva esposa, puix que ens havíem desposat en la nostra mútua complaença, en una aresta a mercè de bons i de mals afanys, fins que el meu si fou sembrat arreu per un seguit de maçades que em descarregà un operari, abans i tot que l'obra fos acabada. Va ser llavors quan vaig poder clissar l'embarcament de les naus d'Alfons, assedegat d'horitzons més amples, encisat per l'aventura. Una part de mi, però, veié la magnificència curosa amb què es llaurava el portal i els tempanells del temple, sabé l'ombra apta per a les evocacions favorables del claustre, les llums que es besaven a la nau central, com abans Clàudia i jo en el nostre pedestal insigne. Tenia, la

besada de la llum, la mateixa serenor del rostre de dony Joan d'Aragó, arquebisbe de Tarragona, la serenor del marbre, la dolça fredor de les estàtues. Tenia la bella forma de la pedra, en el retaule de Pere Johan, on Santa Tecla estén els braços a la ferocitat mitològica de les feres.

Jo ja no era més que mig home de pedra, perquè em mancava aquell tros del pit on el manobre havia clavat destrallada, però podia deambular per la ciutat medieval, vestit d'artesà, i passar desapercebut, com un agremiat de poca fortuna. No sabia on havia anat a parar Clàudia, la meva dona. Potser havia canviat de nom i aspecte, reformada a cops d'aixa, potser la tenia davant i no la coneixia, o tal volta m'havia oblidat per un tall més fatal que el meu que li hagués segat la testa i l'hagués deixada en el Museu Diocesà, o en algun altre museu il·lustre, o com a additiu a un mausoleu romà. Em vaig fer mariner i preguntava a les ones; després mercer, i parlava amb pedres i capelletes votives; vaig tornar a exercir de pagès, d'hortolà, i tenia llargues converses amb una olivera més vella que jo que, malauradament, ja havia perdut la memòria i no me'n sabia donar raó, de la meva Clàudia. Allà em vèieu perdut sota les voltes del carrer de la Merceria, a l'estretor daurada del barri jueu, malfadat, trist home de pedra grisa que ja havia arribat, també, a envellir un poc. Vaig fer-me estàtua eqüestre i era un bell cavaller pel carrer dels Cavallers, un ornament distingit del palau dels Castellarnau, i escoltava totes les tertúlies refinades del segle XVIII, mentre les damiselles bevien glopets de xocolata i els galindois pretenien haver vist donzelles més hermoses i adorables que la meva. Ulls incrèduls, orbs, de pedra, orelles sordes a tanta ufana eren les meves, mentre continuava somiant la mà gelada de la meva dama.

He fet de tot, he estat de tot i res alhora, sempre immutable home de pedra. He vist créixer la Rambla amplíssima, avui envaïda per la mecanització barroera d'aquesta fi de segle, el Balcó del Mediterrani, allà per la mar, on Clàudia guaitava l'arribada de les naus carregades de sedes, i per la terra, per on jo davallava del camp, vestit de raïm, com una parra. He vist salpar i tornar a port les barques del Serrallo, cuejar els peixos en la seva agonia a la Llotja; i he comptat els vaixells de càrrega que ja transborden milions de tones de cap a cap d'any. He vist estendre's tot d'urbanitzacions modernes a les platges de la rodalia, la Costa Daurada, el fèrtil litoral de Llevant, el delta de l'Ebre, i he sabut els precés apaivagats, els cants afinats als monestirs de l'interior, la calma de les muntanyes de Prades, el recolliment senyorívol del poble de Montblanc. He buscat arreu la meva Clàudia, darrerament encamellat dalt un castell humà de quatre de vuit, convertit en anxaneta de pedra, i no

l'he trobada encara. Potser perquè la meva Clàudia ja no és la dona de marbre que m'abraçava, sinó aquesta vila engrescada de festa de qui he pres el nom, aquesta Tarragona de Santa Tecla que avui m'escau de felicitar: per molts d'anys!

PAU FANER I COLL